

Sancti Nominis
TETPAPAMMATOY

יהודה

ab abusu vindiciæ,
Oppositæ Observatori Hallensi,

Quas
Sub PRÆSIDIO

**BRANDANI HENRICI
GEBHARDI,**

S. Th. D. & P. P. Conf. Assess. & Past. Jac.
h. t. Fac. Theol. DECANI, & Academiae
RECTORIS,

placide Eruditorum συζητήσασιν
exhibet,

**FRANCISCUS CHRISTOPHOR. Weissenborn/
Gryphiswaldensis,**

ad D. XIV. Decembr. M DCC IX.

GRYPHISWALDIÆ,

Litteris DANIELIS BENJAMINIS STARCKII,
Reg. Academ. Typographi.

Coll. diss. A
70, 6

170(6)

57.
15
E. E.

THE PAPER MOUNTING

Opposite Oberpostamt Halle

BRANDENBURG

S. J. D. & P. P. Comp. ...

placide ...

FRANCIS ...

LEON DAVIES ...

Handwritten marks or numbers at the bottom left.

Inter Observationes Hal-
lensium Germanicas repe-
ritur etiam quædam, von
der Unwissenheit der Theo-
logorum in dem Articul von **BOZZ** /
quæ est prima Tomi tertii. Probare
autem thesin suam imprimis conatur
Autor ex nomine **DEI** incommuni-
cabili **JEHOVA**, cujus rationem
negat cuiquam esse perspectam. Quid
roboris in sit argumento, breviter ex-
pendemus. **DEUS** autem bene vortat
quod agimus!

THESIS I.

U*T Scriptura perfecta est, & quæ §. 1.2.3.
ad salutem necessaria sunt plene tradit,
ita & Theologis ex ea doctrinam cæle-
stem petentibus adscribi perfectio debet.*

ANTITHESIS OBSERVATORIS.

Imperfecta est Theologorum systematica scien-
tia. Quæ imperfectio ipsis probe agnoscenda, &
A cogi-

cogitandum, quod in rebus Theologicis præfens sit imperfectum, futurum autem perfectum & plusquamperfectum.

Prob.

*Nam I. DEUS quoad essentiam non potest plene cognosci, id quod & Gentiles fatentur, qui DEUM propterea vocant πάλυ-
κρυφον, tum Scriptura testatur Es. XLV. 15. ubi DEUS dicit
יְהוָה אֱלֹהִים DEUS in mysterio, ein verborgener GOTT |
1. Tim. VI. 16. οὐκ ὄντων φῶς ἀπρόβριστον. Idem probat Dn. Sonta-
gius in Dissert. de ignorantia laudabili Theologorum. Denique
ignorant veram rationem nominis Jehova.*

*R. 1. Dist. inter perfectionem absolutam, & limitatam. Illam, uti non est hujus seculi, ita nemo Theologorum modernorum sibi arrogat. Hæc autem, quæ sufficiens est ad consequendam salutem cadit in hoc seculum. Atque hæc cum Theologis tum systematibus ipsorum recte tribuitur, dicitur Scriptura, quæ ministrum DEI sufficiente doctrina instructum vocat ἀρτιον, 2. Tim. III. 17. quæ scientiam Theologicam ex sese depromptam vocat σοφίαν, γνῶσιν, 1. Cor. II. 6. Eph I. 6. λόγον σοφίας, Phil. II. 33. Phil. III. 8. & ab ea Theologos, σοφῆς, ἐπισήμονας, Jac. III. 13. 1. Tim. III. 14. 2. Ethnicis DEUS dicitur recte πάλυκρυφον, quia ipsis nullum aliud fuit DEI cognoscendi principium, quam lumen naturæ. Hoc autem imperfectum, ad exhibendam sufficientem de DEO notitiam. Piis dicitur אֱלֹהִים אֲבְסוֹדִים absconditus, non ratione cognitionis, sed ratione salutaris perceptionis ac gustus. Est participium Hitpael, & proprie vertendum, qui se ipsum abscondit. Locus 1. Tim. IV. 16. non negat omnem DEI cognitionem sed tantum visionem DEI intuitivam, quæ in hoc seculum non cadit. 3. Dn. Sontagius ostendit non posse dari plenam & omnibus numeris perfectam DEI definitionem, quo ipso exponit, quid sit γινώσκειν ἐκ μέρους 1. Cor. XIII. 9. Ita si ignorantia dicenda est, simplex ea est, non affectata aut pravæ dispositionis, sed laudabilis, quia sequitur mo-
nitum*

nitum Apostoli μὴ ὑπερφρονεῖν παρ' ὃ θεῖ φρονεῖν, Rom. XII. 3.
Apostolica, quia ipse Paulus eam non diffitetur.

II. Ignorant, quæ sit ratio nominis JEHOVA.

R. Dist. inter notitiam nominis JEHOVA grammaticam & Theologicam. Illa patet: Hæc minus, quia in ipsam æternitatem se extendit, Exod. III. 14. VI. 3. Apoc. I. 4. 1. Cor. II. 8. 9. At quam iniquum est ex defectu notitiæ comprehensivæ inferre insufficientiam scientiæ Theologi Viatoris: Quod ratio nominis JEHOVA non sit obscura, particulatim probandum est.

THESIS II.

Clara est nominis יהוה origo. Deducitur enim ex יהי extitit. Exod. III. 14.

ANTITHESIS.

Vera Origo vocis יהוה adhuc latet.

§ 4. 5.

Prob.

I. Ignoratur, utrum sit primitivum an derivativum. Primitivum esse suadet locus Esa. LXIII. 16. ubi nomen JEHOVA dicitur esse יהוה. Et verisimile non est DEUM habere nomen dependens, qui est Ens independens, quia inter signum & signatum est proportio.

R. 1. In loco Esaiaæ non dicitur, nomen JEHOVA est à seculo, sed nomen יהוה est à seculo. Quod autem est illud nomen? Hoc paulò ante memoratur, nempe Patris, Redemptoris. Hoc nomen non ab æterno DEI fuit: Ab æterno enim DEUS non habuit populum, sed à seculo, ἀπὸ καθ'αβολῆς κόσμου, ἀπ' ἀρχῆς. Ita enim usurpatur saepe יהוה in sensu longi temporis, & sic venuste saepe conjungitur יהוה יהוה יהוה à seculo in seculum, quod explicatur יהוה יהוה יהוה à seculo hoc ad futurum.
2. Ineptum est dicere, DEUM in æternitate habuisse nomen. Usus nominum est, ut res à se invicem distingvantur. Quia ergo
A 2 ab æter.

ab æterno non extitere res, sed solus DEUS, nullo ipsi opus fuit nomine, quo à rebus discerneretur. Si autem nomen **JEHOVA** ipsi in tempore positum est, in hominum gratiam positum est, ut haberent quo DEI essentiam ab aliarum rerum essentiis dignoscerent. Ut ergo cœtera nomina suas formas petunt à verbis e. g. **ADAM** ab אדם *speciosus fuit*, **CHAVVA** ex חיה *vixit*, **NACHASCH** ex נחש *sapiens fuit*: Ita & **JEHOVA** derivabitur ex יהוה *fuit*. Quia autem esse tam generale est, ut omnibus competat rebus, propterea formatio vocis יהוה plane singularis esse debuit. Male sequitur: DEUS non est ens dependens, Ergo nec nomen DEI dependet à radice. Quæ consequentiæ ratio? quia inter signum & rem signatam debet esse proportio. Quid hoc ad rem? Inter signum & signatum debet esse proportio quoad rem & sensum, non quoad formationem grammaticam.

II. Pono יהוה derivativum esse & descendere ex יהוה, Jod esse Heemanticum, nondum tamen constat, utrum à Præterito an Futuro Kal originem trahat.

R. Exemplo nominis **JEHOSCHUA** & **JEHOSEPH**, Psal. LXXXI. 6. constat voces sæpe ex diversis temporibus aliquid trahere. Nomen יהוה constat ex præsentis יהוה futuro יהוה & præterito יהוה. Docent hoc puncta subjuncta, quæ præsens futurum & præteritum innuunt. Quod ita formatum sit hoc nomen, id non tantum probat Judæorum testimonium, sed & Johannes, qui nomen **JEHOVA** exponit per ὁ ὢν καὶ ὁ ἦν καὶ ὁ ἐρχόμενος, Apoc. I. 4. & cap. XVI. 5.

III. Rectius ex יהוה deducitur, ærumna notatque deletorem. Hunc sensum ipsi inesse innuit DEUS, Exod. V. 3. ubi nomen יהוה quod deletorem notat, nomini El Schaddai quod beneficium signat, opponit.

R. 1. Contra genium linguæ Hæbrææ est nomen derivari à nomine. 2. Sensus deletoris minime probari potest ex Exod. V. 3. Quæ sequela est, JEHOVA opponitur El Schaddai: Ut ergo EL SCHADDAI notat beneficium, ita JEHOVA deletorem. Unde enim proba.

effluentium, *Dominus*. Erant enim hi interpretes Judæi. Non autem sequitur, LXX. in transferenda voce *Jehova* secuti sunt morem gentis suæ, Ergo nesciverunt verum ejus significatum. 3. Petri Galatini interpretatio veram vocis significationem non obscure sistit. Dicit enim significare primam causam, unum Ens, omnia continens, generans, essentialis. Hi conceptus omnes recte deducuntur ex voce יהוה, quatenus à radice היה derivatur. Ita enim notabit ENS, & quidem κατ' ἐξοχήν tale, siquidem Nomen DEI est. Si est Ens independens, non tantum significabit DEI existentiam, essentialiam & attributa, sed & opera ejus ac beneficia continebit, tam generalia, Creationem & Conservationem, quam specialia, quæ DEUS in Ecclesiam speciatim confert. Hoc supposito significato annon recte vocabitur Dominus? Hunc conceptum continere nomen JEHOVA non obscure apparet ex *Esa. XLII. 8. Ego JEHOVA, hoc nomen meum, & gloriam meam alii non dabo.* Apparet nomen JEHOVA tam late patere, ut omnem DEI gloriam, creationis, conservationis, redemptionis, sanctificationis in se contineat, ut quemadmodum hanc gloriam cum nulla creatura DEUS habet communem, ita nec nominis sui JEHOVA usum cum quoquam communicare possit.

II. Neque constat, utrum nomen JEHOVA sit nomen simplex, an symbolicum, quod tot contineat nomina quot literas. Posteriori sensu accipit Schickardus in *hebræischen Trichter* c. I. 16. & probat *Exod. III. 15. ubi vocatur יהוה memoriale*. Habet hic consentientes plerosque omnes Judæos, qui propterea vocant יהוה שם nomen expositum, nempe per plura nomina explicabile, etsi in eo dissentiunt, utrum XII. an XLII. alia nomina in se contineat.

R. 1. Quæritur de sensu nominis JEHOVA literalis & genuino, non de Cabbalístico & imposito. Schickardus Cabbalisticum sensum amplectitur, quem tamen minime probare potest ex Scriptura. Quod *Exod. III. 15.* attinet, ille nihil probat. Dicit ibi DEUS: *JEHOVA DEUS Patrum vestrorum, DEUS Abrabæ, DEUS Isaaci, DEUS Jacobi, misi me ad vos: Hoc est nomen meum, & hoc est memo-*

THESIS IV.

Quia nomen JEHOVA ab יהוה deducitur in sensu essendi & essentiandi, recte quoque per DOMINUS exprimitur in versione Lutberi. A quo enim omnia sunt, ille ab omnibus tanquam Dominus est venerandus.

ANTITHESIS.

Rectius fecisset Lutherus, si in versione sua semper retinisset essenziale DEI nomen JEHOVA, neque nomen HERR pro ipso adhibuisset, quia sunt diversissimi sensus.

Ratio.

Nam I. nomen JEHOVA DEUM ab essendo denominat, & essentiam DEI juxta triplicem notionem temporis juxta Criticos exprimit. Nomen HERR autem nihil de sensu essendi includit.

R. 1. Si nomen JEHOVA DEUM ab essendo denominat, significatio nominis minime potest esse obscura, quod antea tamen affirmaverat Dn. Autor. Hoc ergo 1. fatetur Autor, JEHOVA DEI nomen esse: 2. Nomen JEHOVA DEUM denominare ab essendo. Unde 3. sequitur quod DEUM ab essendo in sensu exochico denominet: Ut ergo creaturæ sunt dependentes, ita DEUS ab esse dicitur independenter: Nam existentia per dependentiam est imperfectio, quæ per viam negationis à DEO removenda. Si ergo 4. DEUS ita ab essendo denominatur, ut solus sit independenter, necesse est omnes creaturas in essendo ab ipso dependere. Si 5. hoc, necesse est in nomine JEHOVA conceptum secundarium dominandi poni debere. A quo enim omnia dependent, ille Dominus est omnium. Idem adhuc evidentius fieri potest ex alle-

B

gata

gata Criticorum hypothesi quod nomen JEHOVA essentiam DEI juxta triplicem notionem temporis exprimat. Si ergo nomen JEHOVA respectum ad tempus includit, includit etiam sensum dominii. Si tempus creavit, creavit etiam res in tempore, ac propterea est rerum Dominus. Apparet ergo nomen DOMINUS sensum essentiae independentis praesupponere. Hinc patet, quod B. D. Lutherus nomen JEHOVA non sine ratione verterit Herr nomine DEO καὶ ἐξοχήν competente. Audiamus autem ipsum Lutherum rationem afferentem versionis suae Tom. III. Germ. p. 469. in Jer. XXII. 6. Es hat die Hebräische Sprache fast bey zehen Nahmen/ damit sie GOTT nennet; unter welche ihrer viele sind / damit sie GOTT von seinen Wercken nennet. Aber der Nahme JEHOVA, Herr/ bedeutet allein GOTT / wie Er ist in seinen Göttlichen Wesen: Diesen Unterscheid können wir in unserer Sprache nicht haben. Wir Deutschen heissen es alles Herr / und können das Wort Herr nicht zwingen daß es GOTT allein heisse / denn wir heissen einen Fürsten Herr / einen Hauß. Vater heisset man auch einen Herrn / ist uns Deutschen fast gemein. Daß wir aber GOTT auch einen Herrn nennen / haben wir aus denen Evangelisten/ die heissen ihu Dominum, Herr / denen folgen wir / lassens auch darbey bleiben.

II. *Nomen DOMINUS nomen relativum est, at Nomen JEHOVA absolutum.*

R. Proprie nullum nomen est absolutum. Usus enim nominum est discernere res à rebus: Ergo omne nomen relativum est. Unde priusquam res esse inciperent, DEUS nomine non indiguit. Si itaque DEI nomen cum rebus coepit, hominibusque in usum datum est, ut notam haberent, quia DEUM à creaturis discernerent, non erit prorsus absolutum, sed ut ens independentis
notat,

notat, ita se refert ad Entia dependentia, & sic conceptum domini virtualiter includit.

III. Confunditur nomen JEHOVA cum Adonai, quod latius patet.

R. Si vis nominis Adonai recte ponderatur, non patet latius nomine JEHOVA. Latet enim in ipso nomen JEHOVA, quod Kametz indicat propria nominis JEHOVA vocalis. Mystica enim punctatio nominis Adonai est, non grammatica. Adonai cum patach notat quidem Domini mei. Sed Adonai cum Kametz & quidem extra accentum distinctivum, Gen. XV. 3. 8. lesio est legibus grammaticæ contraria. Si ergo remoto Kametz literis Adonai sua genuina subdo puncta, erit אֲדֹנָי Dominus meus, & sic in voce Adonai integra erit propositio יהוה אֲדֹנָי Jehova Dominus meus. In hac autem propositione subjectum & prædicatum æque late patent. Qui est JEHOVA, est Dominus meus, in quo solo fiduciam colloco. Et is, in quo fiduciam pono, est JEHOVA.

THESIS V.

Nomen JEHOVA non est ἀνεκφώνητον, sed pronunciarī debet secundum vocales subjectas Scheva, Cholem, Kametz.

ANTITHESIS.

Vera pronuntiatio Nominis JEHOVA est perdita, nec quisquam ex Judæis illud pronunciarē audeat.

Ratio.

Hoc inde est, quia (1.) Templo stante solis sacerdotibus illud efferre, & quidem in Festo expiationis tantum concessum fuit, teste Buxtorff. in יהוה. (2.) Facta Judæorum dispersione diversimode punctari cœpit, & ita modo per Adonai modo per Elohim legi.

R. 1. Non tantum Pontifici maximo in festo expiationis, sed & omnibus Sacerdotibus in templo licuit efferre nomen **JEHOVA**. Id quod ex locis à Buxtorff. allatis satis aperte constat. In Massechet Joma diserte scribitur **במקדש אומרים ארת השם בכתבו כמדינה בכנוי** *In sanctuario pronunciant nomen JEHOVA juxta suam scriptionem, at extra templum in urbe aliud pro eo DEI cognomen supponunt.* Si ergo lectum fuit nomen **JEHOVA**, habuit suas proprias vocales, Si vocales habuit, eæ vel fuere eædem, quæ hodie sunt, aut aliæ. Si aliæ probandum hoc Autori! Si eædem, nondum est pronuntiatio ejus deperdita.

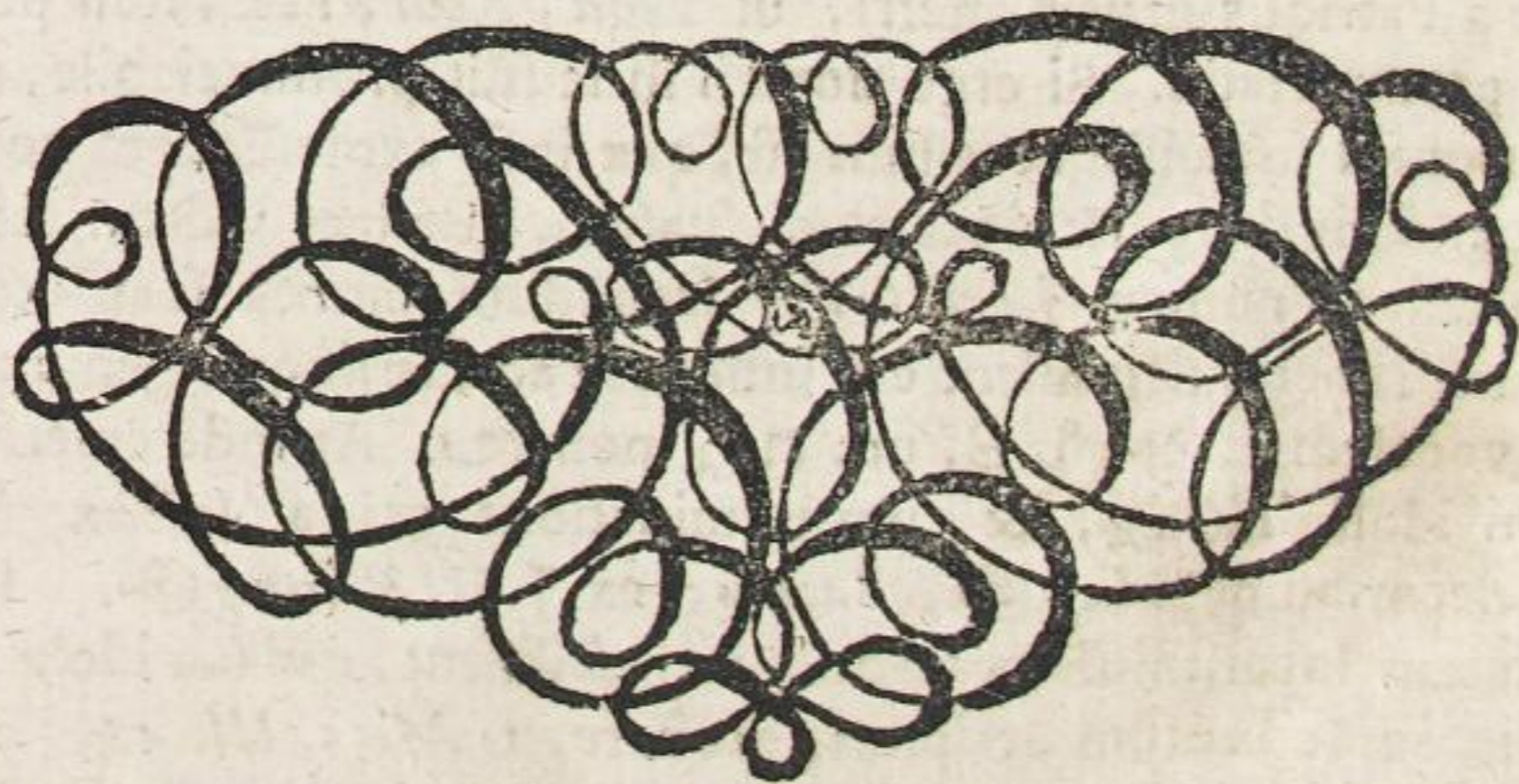
2. Legitur quandoque **JEHOVA** cum punctis voci Elohim propriis, at non semper. Plerumq; habet subiecta puncta Scheva, Cholem, Kametz. Quod hæc sint puncta ejus propria, & quod juxta ea pronuciari possit, & olim juxta ea sit prolatum, constat ex nominibus compositis **יהוה ויהוה**, in quibus **יהו** primaria literæ nominis **JEHOVA** extant, eademque compositio est, quæ est in **אלהן אלושבת**: Nondum ergo perit genuina ejus pronuntiatio. Nomen **JEHOVA** mutuari puncta sua ab **אדוני**, falsa hypothesis est, quia huic voci juxta leges Grammaticas non competit Kametz. Cum ergo **אדוני** frequenter cum Kametz legatur contra grammaticas leges; rectius dicitur nomen Adonai mutuari puncta sua à **JEHOVA**, mutato tantum Scheva in Chateph · patach propter gutturalem.

II. Petrus Galatinus, aut Dionysius Carthusianus primi fuere, qui docuerunt, nomen tetragrammaton per JEHOVA efferendum esse, ut docet Jo. Bened. Carpzov. in Dissertat. de lectione τετραγράμματης.

R. Solas autoritates omissis rationibus urgere non est boni disputatoris. Habuit nomen **JEHOVA** sua puncta genuina Scheva, Cholem, Kametz, ante Petrum Galatinum & Dionysium Carthusianum. Aut ergo frustra habuit, aut potuit secundum ea pronuciari. Frustra hæc puncta nomini fuisse subiecta, quis asserat? Si movendi & pronuciandi nominis ergo sunt subiecta, manifesta

festi

ἀνεκφώνητον, 2. Cor. XII. 4. Denique si 3. ponam nomen **JEHOVA** & ratione originis & ratione significatus & ratione pronunciatio- nis nulli hominum satis esse perspectum, quid inde? An deduci inde potest Theologos ignorata ratione nominis DEI proprii, ma- gnæ ignorantia in articulo de DEO accusati debere? Id vero asseri sine nota calumniæ haut potest. An enim vera & salutaris de DEO noticia ex nomine DEI proprio **JEHOVA** petenda? Quanta obsecro ignorantia adfuit sanctissimis Patribus veteris Ec- clesiæ, si hoc supponamus, quos omnes nomen DEI pro ἀρχήτω habuisse asserit Cl. Autor! Ut rem in pauca conferam, ita quasi inferre vult Dn. Autor: Quibus non est perspecta ratio nominis **JEHOVA**, illi non habent perfectam de DEO rebusque divinis scientiam. Atqui Theologis modernis &c. ERGO. Negata est utraqve propositio: Major thesi I. num. 2. Minor thesi II. III. IV. quæ ab exce- ptionibus Observatoris vindicatur.

4. Disc. A. 170. misc 6.